

Inspiratie vanuit Externe Expertise

Mogelijke inspiratie en/of onderbouwing voor de vorm
te geven Visie Sociaal Domein Papendrecht

Inhoud

Samenvatting	3
Externe expertise	4
Armoede uitgelegd aan mensen met geld.....	4
Beleid zorg en welzijn, Mammoettanker op drift.....	5
Coalitie hecht weinig waarde aan preventie	5
De gebroken belofte van de rechtstaat	5
Eindrapportage samenwerking sociaal en medisch domein	6
Gespreksmodel Sociale Basis; Wat verstaan we eronder en waarom daarin investeren?	6
Gezien, gehoord en geholpen willen worden	6
Gezond leven in gemeente en regio	7
Handvest Overheid en burger	7
Hardvochtige effecten op burgers door knelpunten in (uitvoering) wet- en regelgeving binnen de sociale zekerheid.....	7
Het boemerangeffect van beleid: Dynamieken van beleidsuitvoering en beleidsreactie	8
Hoger Bereik,.....	8
In beeld: Jongeren en beperkte basisvaardigheden	8
Jam Cultures	9
Leren, sturen en verantwoorden in de sociale basis	10
Samen werken aan mentale weerbaarheid van jongeren.....	10
Sociaal fitte wijken	10
Tricky Tijden: laat je niet gek maken	11
Van Individueel onderwijs naar Inclusief onderwijs	11
Versnellers op de Big 5, Een inspiratiegids voor een integrale aanpak 16-27 jaar	12
Wat werkt bij de aanpak van eenzaamheid.....	12

Samenvatting

Dit document bevat belangrijke ideeën uit verschillende rapporten en boeken. Deze ideeën kunnen helpend zijn voor het opstellen van de Visie Sociaal Domein. Hieronder staan de belangrijkste punten:

1. Armoede is vaak niet alleen de schuld van iemand zelf. Het is een probleem dat diep in onze samenleving zit. Als we op tijd aandacht geven aan basisvaardigheden en gelijke kansen, kunnen we de vicieuze cirkel doorbreken.
2. Niet iedereen kan worden aangesproken op zijn eigen kracht. Soms moet het gewoon gaan over hoe je omgaat met ziekte.
3. Als we nu in jongeren investeren, zien we het resultaat misschien pas in 2040. Het is moeilijk om te meten hoe we dingen kunnen voorkomen.
4. Een groeiende groep mensen in moeilijke omstandigheden vertrouwt niet meer op de overheid en voelt zich niet gehoord of gezien.
5. Samenwerken tussen het sociale en medische domein vraagt om verder te kijken dan de belangen van de eigen organisatie en om een gezamenlijk budget te gebruiken.
6. Gescheiden financiering maakt een integrale aanpak moeilijk.
7. Er zijn verschillende definities van 'de sociale basis'. Het is belangrijk dat de gemeente en haar partners het eens zijn over de betekenis hiervan binnen hun gemeente.
8. Gemeentes moeten mensgericht worden in hoe ze sociale zekerheid uitvoeren, mensen echt horen en serieus nemen, met minder nadruk op strikte naleving van regels.
9. Het wordt onderschat hoe moeilijk het kan zijn om hulp te vragen.
10. Beleid maken vraagt om kennis van de geschiedenis (waarom is een bepaald beleid ooit bedacht?) en nadenken over de gevolgen van nieuw beleid, met voldoende manieren om feedback te krijgen.
11. Inclusie betekent streven naar een omgeving waarin iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn.
12. Onderwijs moet niet alleen gericht zijn op het individu, maar op de gemeenschap als geheel. Diversiteit is een kracht, niet een obstakel.
13. Om sterke en gezonde buurten te krijgen, is geduld nodig. We moeten duurzaam en toekomstgericht investeren en als gemeente blijven faciliteren om later de vruchten te plukken.
14. We leven in een complexe tijd waarin oude antwoorden en strategieën vaak niet meer werken. Samenwerking en gedeelde kennis zijn belangrijk om de huidige problemen goed aan te pakken.
15. Eenzaamheid moet worden aangepakt op individueel, gemeenschaps- en maatschappelijk niveau.

Externe expertise

Voor de Visievorming maken we ook gebruik van externe inspiratie. Wat zeggen recente onderzoeken en boeken voor relevante zaken voor de rol van de lokale overheid in het Sociaal Domein. Verschillende citaten/parafraseringen/samenvattende beelden, geven we hieronder weer in alfabetische volgorde van de titels.

Armoede uitgelegd aan mensen met geld

Tim 's Jongers, Mei 2024

Armoede is niet alleen een individueel probleem, maar een structureel probleem dat diepgeworteld is in de sociale, economische en politieke systemen
Zorg ervoor dat onderwijsprogramma's financiële geletterdheid en vaardigheden omvatten, zodat mensen beter voorbereid zijn om hun financiële situatie te beheren.
Beleid moet zich richten op het verbeteren van de toegankelijkheid van kwalitatief goed onderwijs en gezondheidszorg voor iedereen, ongeacht hun sociaaleconomische achtergrond.
Vroegtijdige investeringen in kinderen en jongeren, zoals toegang tot kinderopvang en onderwijs, zijn essentieel om de vicieuze cirkel van armoede te doorbreken.
Toegang tot kwalitatief goed onderwijs is vaak beperkt voor kinderen die in armoede opgroeien. Dit leidt tot minder kansen op de arbeidsmarkt en vergroot de kans dat zij zelf ook in armoede zullen leven.
Kinderen die opgroeien in slechte woonomstandigheden ervaren vaak gezondheidsproblemen en hebben beperkte toegang tot speel- en leeromgevingen, wat hun ontwikkeling negatief beïnvloedt.
Armoede gaat vaak gepaard met slechte gezondheidszorg en voeding, wat leidt tot een slechtere fysieke en mentale gezondheid bij zowel ouders als kinderen. Dit beperkt hun mogelijkheden en prestaties op lange termijn.
Mensen in armoede hebben vaak beperkte toegang tot ondersteunende sociale netwerken en rolmodellen die hen kunnen helpen om te ontsnappen aan armoede.
De ervaring van armoede kan leiden tot een laag zelfbeeld en een gebrek aan motivatie bij kinderen en jongeren. Ze voelen zich vaak gestigmatiseerd en niet in staat om hun situatie te veranderen.
Jongeren uit arme gezinnen hebben vaak minder toegang tot goedbetaalde banen vanwege hun beperkte opleiding en netwerk. Dit houdt hen in laagbetaalde en onzekere banen.
Economische ongelijkheid zorgt ervoor dat mensen in armoede minder toegang hebben tot middelen die nodig zijn om te ontsnappen aan hun situatie, zoals leningen voor opleiding of ondernemerschap.
Armoede wordt vaak gestigmatiseerd, wat leidt tot discriminatie en uitsluiting in de maatschappij. Dit versterkt de barrières voor sociale mobiliteit.
De normen en waarden binnen arme gemeenschappen kunnen invloed hebben op de aspiraties en gedragingen van individuen, wat hen kan beperken in het zoeken naar betere kansen.
Veel beleid richt zich op symptoombestrijding in plaats van de onderliggende oorzaken van armoede aan te pakken, zoals onderwijsachterstanden en werkgelegenheidskansen.
Tim 's Jongers benadrukt dat intergenerationele armoede een complex en multifactorieel probleem is dat een geïntegreerde aanpak vereist. Het boek roept beleidsmakers op om verder te kijken dan kortetermijnoplossingen en te streven naar structurele veranderingen die de onderliggende oorzaken van armoede aanpakken. Door empathie en begrip te tonen voor de dagelijkse realiteit van mensen in armoede, kunnen beleidsmakers effectievere en duurzamere oplossingen ontwikkelen die toekomstige generaties ten goede komen.
Beleidsmakers moeten meer begrip ontwikkelen voor de dagelijkse realiteit van mensen in armoede. Dit kan door het betrekken van ervaringsdeskundigen bij het vormgeven van beleid.
Procedures en regels moeten mensgericht zijn en mensen niet vernederen of stigmatiseren.

Beleid zorg en welzijn, Mammoettanker op drift

<https://www.socialevraagstukken.nl/beleid-zorg-en-welzijn-mammoettanker-op-drift/>

Interview met hoogleraar Sociologie Jan Willem Duyvendak, September 2023

Er is behoefte aan een echte paradigmaverschuiving, waarin mensen niet meer gedwongen worden tot 'zelfredzaamheid' en 'positiviteit', maar waarin de eigen aard van sociale problemen centraal staat: of iemand veerkracht heeft, hangt vooral van anderen af; kwetsbaarheid en tegenslag hebben vaak sociale oorzaken (Tonkens 2018). Dat betekent dus afscheid van individualiserende neoliberale noties als 'zelfredzaamheid' en herwaardering van collectieve voorzieningen, waarin de zwaksten niet worden teruggeworpen op zichzelf, maar worden gesteund door zelfbewuste, goedopgeleide sociaal professionals.

Mensen aanspreken op hun eigen kracht, op het positieve, op hun eigen regie kan soms adequaat zijn, maar vaak ook is het wreed, zeker in een context van toenemende afhankelijkheid en afnemende krachten. In die situatie moet het dus wel degelijk primair gaan over (omgang met) ziekte, en niet over gezondheid in het algemeen, laat staan 'positieve gezondheid'.

Coalitie hecht weinig waarde aan preventie

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/coalitie-hecht-weinig-waarde-aan-preventie>,

Interview met Andre Rouvoet, Augustus 2024

Een voorbeeld van de gemeente Houten. 'Dat was een van de eerste gemeenten die het verkeer zo inrichtte dat van A naar B reizen met de fiets sneller is dan met de auto. Dat is wat mij betreft een van de manieren om als overheid gezond gedrag te stimuleren.'

'Als je in 2040 een gezonde samenleving wilt, moet je vandaag investeren in jongeren van zestien jaar. En dan pas zul je zien of het effect heeft gehad. Wat preventie daarnaast ingewikkeld maakt: het moet iets voorkomen. En dat is erg moeilijk te meten.'

De gebroken belofte van de rechtsstaat

Juni 2024, Staatscommissie rechtsstaat

'De overheid schiet tekort. Burgers in een kwetsbare positie krijgen te maken met moeilijk te doorgronden regelingen, bureaucratische procedures en ondoordringbare schotten. Hiermee stuurt de overheid hen van het kastje naar de muur en laat zij hen dwalen langs loketten. Een aanzienlijke groep mensen leeft onder het bestaansminimum omdat ze geen beroep durven te doen op inkomensregelingen: die zijn voor hen te ingewikkeld of onvoorspelbaar. Dit ondermijnt het vermogen van burgers om volwaardig mee te doen in de samenleving. Ook deze volwaardige deelname is een belofte die de rechtsstaat in zich draagt.'

'Een groeiende groep mensen in kwetsbare omstandigheden rekent niet langer op de overheid. Sterker nog: ze zijn er bang voor. Zij stuiten in hun omgang met overheidsorganen en uitvoeringsorganisaties op een onverschillige en afhoudende houding.'

'De staatscommissie vindt het belangrijk om op de medeverantwoordelijkheid van burgers te wijzen en zo een eenzijdig beeld te voorkomen. De rechtsstaat wordt ook vormgegeven door burgers. Zij moeten bijvoorbeeld oog hebben voor het algemeen belang en de bescherming van minderheden tegen de meerderheid. En ze moeten daarop aanspreekbaar zijn.'

Eindrapportage samenwerking sociaal en medisch domein

Pieter Hilhorst & Mary van den Wijngaart

In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Maart 2024

Investeer niet alleen in nieuwe prestaties en/of betaaltitels maar experimenteer ook met populatiebepoorting met behulp van een grijs budget.
Een grijs of grensbudget: een vrij te besteden budget dat 'scharrelruimte' biedt om te werken volgens de bedoeling ongeacht het domein of sector van betrokken partijen. Bij een grensbudget wordt vanuit één systeem geld beschikbaar gesteld om over de grenzen van het eigen domein overstijgende zorg te verlenen. Bij een grijs budget wordt uit beide systemen financiën beschikbaar gesteld en samengevoegd tot een gezamenlijk budget.
Voor een effectieve samenwerking is het belangrijk dat professionals uit de domeinen elkaar leren kennen en samen komen tot een gezamenlijke focus, stip op de horizon en taal.
Investeer proactief in de samenwerking tussen het sociaal en medisch domein door opleiding en bijscholing, door het stimuleren van ontmoeting en het beschikbaar stellen van voldoende middelen voor niet-cliënt gebonden activiteiten.
Onderzoek het draagvlak en de haalbaarheid van een domein overstijgend sturingsorgaan dat op beleidsniveau zorgdraagt voor het organiseren en leveren van passende zorg en ondersteuning aan kwetsbare mensen.
Versterken van de sociale basis: laagdrempelige activiteiten of voorzieningen gericht op het versterken van het collectieve (wijk of buurt), op ontmoeten, op het mee kunnen doen in de samenleving, op het naar elkaar omzien, op eigen regie en veerkracht van mensen. De deelnemers zijn ervan overtuigd dat de meeste gezondheidswinst te behalen valt in het neerzetten van een sterke sociale basis.
De sociale benadering van gezondheid: Gekenmerkt door de volgende aspecten: 1) Van een eenzijdige focus op zorg en behandelen, naar een brede focus op preventie, positieve gezondheid en kwaliteit van leven, 2) Van een focus op het individu naar een wijk-community oriëntatie met collectieve arrangementen, 3) Van een focus op formele zorg naar het versterken van informele hulp.
Neem als uitgangspunt niet zozeer het versterken van de samenwerking tussen het sociaal en medisch domein als vraagstuk, maar richt je veel meer op het faciliteren en realiseren van een 'sociale benadering van gezondheid'.

Gespreksmodel Sociale Basis; Wat verstaan we eronder en waarom daarin investeren?

Van Movisie en Verwey Jonker instituut, April 2024

Het document definieert de 'sociale basis' als een combinatie van persoonlijke, gemeenschappelijke en institutionele aspecten. De persoonlijke sociale basis verwijst naar het ondersteunende netwerk van een individu. De gemeenschappelijke sociale basis omvat formele en informele verbanden van burgers en vrijwilligers. De institutionele sociale basis omvat accommodaties, collectieve voorzieningen en andere laagdrempelige voorzieningen waar iedere inwoner gebruik van kan maken.

Gezien, gehoord en geholpen willen worden

Sociaal en Cultureel Planbureau, Augustus 2023

Rode draden uit dit rapport: Veelvoorkomende thema's zijn onder andere het niet gezien en begrepen worden, overschatting van zelfredzaamheid en negatieve ervaringen die het vertrouwen in hulpverlening schaden.
Het rapport benadrukt de noodzaak van een empathische en mensgerichte benadering door hulpverleners, en pleit voor meer handelingsruimte om maatwerk te kunnen bieden.

Mogelijkheden van mensen worden overschat.
De drempel om hulp te vragen wordt onderschat.
Negatieve ervaringen schaden het vertrouwen in de hulpverlening. Dat vraagt om meer continuïteit in de hulpverleners en een andere positie van de hulpvrager.
Ondanks hun problemen kunnen mensen ook veerkrachtig zijn. Dat vraagt om hulpverlening die de kracht van mensen weet aan te spreken.

Gezond leven in gemeente en regio

Kennisbundel met praktische instrumenten en lessen uit onderzoek
Zonmw, Maart 2024

Gezonde leefomgeving: Verbeter de fysieke en sociale leefomgeving door aandacht te besteden aan infrastructuur, groenvoorzieningen en sociale netwerken.
Betrek bewoners bij gezondheidsinitiatieven door participatief actieonderzoek en het inzetten van gezondheidsambassadeurs.

Handvest Overheid en burger

Opgesteld naar aanleiding van de voorgestelde wijziging Awb (waarborgfunctie)
Vereniging voor bestuursrecht, Juni 2023

Naar uw vraag of probleem luisteren we serieus. Samen met u zoeken we naar een oplossing. Als we zelf geen oplossing kunnen bieden, dan helpen we u verder.
We benaderen besluiten die we nemen niet 'zwart-wit' en kijken met een open blik naar wat er mogelijk is.
Als we een besluit nemen dat voor u belangrijk is, dan zorgen we ervoor dat dit voor u niet als verrassing komt. We leggen u uit waarom we dat besluit nemen.

Hardvochtige effecten op burgers door knelpunten in (uitvoering) wet- en regelgeving binnen de sociale zekerheid.

Panteia, Juli 2022

In opdracht van Minister Schouten (Armoedebeleid, en Participatie en Pensioenen) en minister Van Gennip (SZW)

Er is een gebrek aan maatwerk in de uitvoering van de sociale zekerheid, wat resulteert in een rigide toepassing van regels. Dit belemmert de mogelijkheid om in te spelen op persoonlijke situaties van inwoners en leidt tot beslissingen die hun bestaanszekerheid aantasten.
Het huidige socialezekerheidsstelsel is complex en ondoorzichtig voor zowel burgers als uitvoerders. Dit leidt tot onbedoelde hardvochtige effecten, zoals de stapeling van regels die conflicterend kunnen zijn. Er is sprake van een gedetailleerde regelgeving die vaak niet aansluit bij de individuele omstandigheden van inwoners.
Uitvoerders maken onvoldoende gebruik van de discretionaire ruimte die hen wordt geboden, voornamelijk vanwege de focus op rechtmatigheid en de angst voor de politieke en mediadruk. Dit leidt tot een gebrek aan vertrouwen en een veilige speelruimte voor maatwerk.
Deze conclusies en aanbevelingen benadrukken de noodzaak voor gemeentes om een responsievere en mensgerichte benadering te hanteren in de uitvoering van sociale zekerheid, met meer aandacht voor individuele omstandigheden en minder focus op rigide naleving van regels.

Het is cruciaal om inwoners betere begeleiding en ondersteuning te bieden na belangrijke beslissingen, vooral als deze financiële impact hebben. Gemeentes kunnen samenwerken met andere instanties om een warmere overdracht en adequate nazorg te garanderen.

Gemeentes worden aanbevolen om de samenwerking met andere instanties te versterken door ketenpartnerschappen op te zetten. Dit kan worden bereikt door gemeenschappelijke doelen te stellen en gezamenlijke feedbackloops te creëren, zodat inwoners niet tussen wal en schip vallen en de uitvoering van beleid consistent wordt.

Het boemerangeffect van beleid: Dynamieken van beleidsuitvoering en beleidsreactie

Sharon Stellaard, Februari 2023

In haar onderzoek richtte Sharon Stellaard zich op het fenomeen waarbij beleidsmaatregelen die oorspronkelijk zijn ingevoerd om een bepaald probleem op te lossen, uiteindelijk onbedoelde en negatieve effecten hebben, waardoor de overheid genoodzaakt is om op deze effecten te reageren met nieuw beleid.

Sharon Stellaard identificeert vier dynamieken die bijdragen aan het ontstaan van boemerangbeleid: 1. Politieke druk; 2. Complexiteit van beleidsproblemen; 3. Fragmentatie in beleidsvorming; 4. Gebrek aan feedbackmechanismen.

Sharon Stellaard benadrukt in haar proefschrift het belang van historisch besef bij beleidsmakers. Ze adviseert dat beleidsmakers zich bewust moeten zijn van de geschiedenis en de context waarin bepaald beleid is ontstaan. Dit besef helpt hen beter te begrijpen waarom bepaalde keuzes in het verleden zijn gemaakt en welke factoren destijds een rol speelden. Door deze historische context mee te nemen, kunnen beleidsmakers beter inschatten welke aspecten van bestaand beleid mogelijk problematisch zijn geworden en waarom.

Daarnaast raadt Stellaard aan om systematisch te onderzoeken welke ongewenste effecten eerder beleid heeft veroorzaakt, zodat deze lessen kunnen worden meegenomen bij het ontwikkelen van nieuw beleid. Historisch besef draagt ook bij aan een realistischer beeld van de complexiteit en de langdurige gevolgen van beleid, waardoor beleidsmakers kunnen voorkomen dat ze in dezelfde valkuilen trappen.

Hoger Bereik,

Inspiratiedocument om bereik van doelgroep NT1 en NT2 te verhogen

Cubiss, April 2022

Scholen en kinderopvangorganisaties spelen een belangrijke rol in het versterken van basisvaardigheden bij ouders. Ouders willen in principe het beste voor hun kinderen en staan daarom meestal open voor contact met school.

57% van de laaggeletterden heeft een baan. Daarom is het essentieel werkgevers te betrekken bij de aanpak.

In beeld: Jongeren en beperkte basisvaardigheden

Probiblio, April 2023

Jongeren met beperkte basisvaardigheden hebben moeite met regels, verantwoordelijkheden en mogelijkheden, wat hun kansgelijkheid en toekomst beïnvloedt.

Jongeren hebben vaak moeite met financiële zaken, wat leidt tot schulden en prestatiedruk

Diversiteit: In een inclusieve omgeving streef je naar een zo breed mogelijke diversiteit van meningen, ideeën, en achtergronden. Dit betekent dat mensen met verschillende culturele achtergronden, overtuigingen, en gewoonten samenkomen.

Conformiteit: Echter, om goed samen te kunnen werken, hebben groepen ook een bepaalde mate van conformiteit nodig – gemeenschappelijke regels en afspraken om effectief te functioneren.

Inclusie: Streven naar een omgeving waarin iedereen zich welkom voelt en de ruimte krijgt om zichzelf te zijn.

Tips voor het bevorderen van inclusiviteit:

1. Creëer een Open Dialoog

Betrek Diverse Gemeenschappen: Overheden moeten actief diverse gemeenschappen betrekken bij beleidsvorming en besluitvormingsprocessen. Dit betekent dat ze moeten luisteren naar verschillende stemmen, ervaringen, en perspectieven.

Luister en Leer: Creëer ruimte voor dialoog waar mensen zich veilig voelen om hun ideeën en zorgen te delen. Dit kan via burgerfora, town hall meetings, of online platforms.

2. Bevorder Gelijkwaardigheid

Gelijke Kansen: Zorg ervoor dat er gelijke kansen zijn voor alle inwoners om deel te nemen aan de samenleving. Dit kan worden bereikt door barrières weg te nemen die bepaalde groepen verhinderen om mee te doen, zoals taalbarrières of financiële obstakels.

Toegang tot Middelen: Zorg ervoor dat iedereen toegang heeft tot essentiële middelen zoals onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid.

3. Ontwikkel Inclusief Beleid

Diversiteit als Norm: Integreer diversiteit in het beleid door rekening te houden met de verschillende behoeften en wensen van diverse groepen. Dit betekent dat beleid niet 'one size fits all' moet zijn, maar flexibel en adaptief.

Inclusieve Wetgeving: Werk aan wetten en regelgeving die discriminatie bestrijden en gelijkheid bevorderen. Dit omvat het monitoren en evalueren van bestaande wetgeving om ervoor te zorgen dat deze inclusief blijft.

4. Leiderschap en Verantwoordelijkheid

Voorbeeldgedrag: Leiders binnen de overheid moeten het goede voorbeeld geven door inclusiviteit uit te stralen in hun gedrag en communicatie. Dit betekent dat ze diversiteit actief moeten promoten en omarmen.

Verantwoordelijkheid Afleggen: Zorg ervoor dat overheidsfunctionarissen verantwoordelijk worden gehouden voor het naleven van inclusieve waarden en principes.

5. Educatie en Bewustwording

Training en Opleiding: Investeer in trainingen en educatieve programma's die bewustzijn vergroten over diversiteit en inclusie. Dit kan helpen vooroordelen te verminderen en een cultuur van inclusie te bevorderen binnen overheidsinstanties.

Publieke Campagnes: Gebruik publieke campagnes om bewustwording te vergroten en inclusiviteit te promoten bij het bredere publiek. Dit kan helpen om maatschappelijke steun te creëren voor inclusieve initiatieven.

Leren, sturen en verantwoorden in de sociale basis

Verweij Jonker, September 2022

Er is geen universele definitie van 'sociale basis'.
Definitie 'sociale basis' moeten gemeentes zelf maken, samen met partners.
Dit document verstaat onder de sociale basis: de (informele en formele) contacten tussen mensen, netwerken en organisaties in de [lokale] samenleving. (...). Het gaat om wat mensen samendoen, om het deel van de samenleving waar mensen met elkaar de gemeenschap vormen.
Met sociale basis bedoelen we het geheel van informele netwerken, burgeractiviteiten en betekenisvolle relaties tussen burgers onderling en tussen burgers, professionals en overheid'.
Meedoen, gezien worden, ertoe doen en vroegtijdige signalering hebben een preventieve werking.
Waar gemeenten en welzijnspartijen met elkaar werken aan de sociale basis dan is het helpend als zij samen tot een gedeelde taal en visie komen.
Het belang van continuïteit is groot. Relationele continuïteit is cruciaal omdat samenwerking (op alle niveaus) een kans moet krijgen om te groeien. Beleidsmatig/in het formuleren van beleid is continuïteit van belang: De beoogde beweging en verandering is er een van de lange adem.

Samen werken aan mentale weerbaarheid van jongeren

Sociaal Werk Nederland, 2024

Samen werken aan betere groeikansen voor jongeren betekent ook grenzen opzoeken, lastige gesprekken voeren, buiten de kaders denken, risico nemen en dingen doen waarvan we bij voorbaat niet helemaal weten of en hoe ze werken. De beschreven praktijken laten zien dat door groots denken en klein beginnen de mentale gezondheid van jongeren daadwerkelijk verbeterd kan worden.
De voorbeelden laten zien dat professionals vanuit jeugdzorg en jongerenwerk elkaar aanvullen én beter maken.

Sociaal fitte wijken

Movisie, Maart 2024

De belangrijkste componenten bij sociaal fitte wijken zijn: <ul style="list-style-type: none">
• Betekenisvolle sociale contacten: Het faciliteren en stimuleren van contacten tussen bewoners om sociale gezondheidsverschillen te verkleinen.
• Gezondheidsbevorderende leefomgeving: Creëren van een omgeving die uitnodigt tot bewegen en gezonde keuzes mogelijk maakt.
• Actieve participatie van bewoners: Bewoners zijn nauw betrokken bij de realisatie, inrichting, programmering en het beheer van hun leefomgeving.
• Ondersteunende en faciliterende overheid: De gemeente speelt een ondersteunende rol en werkt samen met bewoners en eerstelijnsprofessionals.
Belangrijk om uitnodigende buitenruimte te creëren, maar ook uitnodigende binnenruimten. Cruciaal component: mensen die initiatieven NEMEN

De elementen van sociaal fitte wijken zijn:

- Een relationele benadering;
- De competentie bij change makers om capaciteiten van bewoners te herkennen en tot ontwikkeling te brengen;
- Het talent om mogelijkheden te creëren onder andere via het ontwikkelen van inspirerende buiten- en binnenruimten;
- Richt je op iedereen - niet alleen op bewoners in een kwetsbare situatie;
- Benut zoveel mogelijk hulpbronnen;
- Het decor is de nabije wijk en buurt, bewoners en eerstelijnsprofessionals zijn de hoofdrolspelers en de gemeente heeft een ondersteunende regiefunctie. Het zijn personen én functies die lange tijd in de wijk wonen of actief zijn;
- Het streven is om duurzaam op de toekomst gericht te zijn. Er wordt geduldig geïnvesteerd om later te oogsten;

Tricky Tijden: laat je niet gek maken

Jitske Kramer, Maart 2024

"Tricky tijden" verwijst naar periodes van grote onzekerheid, complexe veranderingen, en onvoorspelbare uitdagingen die zowel individuen als organisaties confronteren met moeilijk te navigeren omstandigheden. Het zijn momenten waarin traditionele antwoorden en strategieën vaak niet meer voldoen, en er een behoefte is aan flexibiliteit, veerkracht en innovatie. Deze tijden vragen om nieuwe manieren van denken en handelen om succesvol door de complexiteit heen te navigeren.

Professionals worden aangemoedigd in dit boek, om een mindset te ontwikkelen die hen in staat stelt om veranderingen niet alleen te accepteren, maar er ook actief op in te spelen. Het idee is dat door de chaos te omarmen, je als individu en organisatie kunt groeien en veerkrachtiger kunt worden.

Effectief leiderschap in "tricky tijden" vereist een focus op empathie, communicatie en het vermogen om een diverse en inclusieve omgeving te bevorderen.

Een van de centrale boodschappen van Kramer is dat economische groei geen doel op zich moet zijn, maar een middel om het welzijn van mensen te verbeteren. Ze pleit ervoor dat beslissingen over economische groei altijd moeten worden afgewogen tegen de impact op het welzijn van individuen en gemeenschappen.

In tijden van complexiteit en verandering, is de kracht van samenwerking en gedeelde kennis cruciaal om uitdagingen effectief aan te pakken.

Van Individueel onderwijs naar Inclusief onderwijs

Bert Wienen, September 2023

Het centrale idee van het boek is dat onderwijs niet alleen gericht moet zijn op het individu, maar juist op de gemeenschap als geheel, waarbij diversiteit als een kracht wordt gezien in plaats van een obstakel.

Het boek pleit voor een fundamentele herziening van het onderwijs waarbij inclusie het uitgangspunt is en waarin de kracht van diversiteit wordt omarmd om een rechtvaardiger en meer samenhangende samenleving te bevorderen.

Wienen stelt dat scholen, gemeenschappen moeten worden waarin iedereen zich gewaardeerd en betrokken voelt. Dit vraagt om een andere manier van denken over lesgeven, waarbij samenwerking, wederzijds respect en gedeelde verantwoordelijkheid centraal staan.

Wienen benadrukt dat gemeenten een cruciale rol spelen in het ondersteunen en mogelijk maken van inclusieve onderwijspraktijken. Dit komt omdat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de jeugdzorg, welzijn en een deel van het onderwijsbeleid, en daarmee een verbindende schakel vormen tussen scholen en andere sociale diensten.

Gemeenten moeten proactief samenwerken met scholen om een inclusieve leeromgeving te creëren. Dit betekent dat zij moeten investeren in het bieden van de juiste ondersteuning en voorzieningen voor zowel leerlingen als scholen.

Versnellers op de Big 5, Een inspiratiegids voor een integrale aanpak 16-27 jaar

VNG, Oktober 2023

Behandel kwetsbare jongeren als specifieke doelgroep, ontschot financiering, en zorg voor maatwerk en een vloeiende overgang tussen wetgevingen.

Geschotte financiering: De financiering op basis van afzonderlijke leefgebieden maakt een integrale aanpak moeilijk en verhoogt administratieve lasten.

Krapte op de woningmarkt: Jongvolwassenen hebben moeite met het vinden van zelfstandige huisvesting, wat doorstroom belemmert en de druk op begeleid wonen verhoogt.

Wat werkt bij de aanpak van eenzaamheid

Movisie, April 2024

Risicofactoren voor eenzaamheid zijn lage sociaaleconomische status, gezondheidsproblemen, seksuele identiteit, migratieachtergrond en leeftijd.

De groepen met meer risicofactoren op eenzaamheid, zijn ouderen met een migratieachtergrond, mensen met een verstandelijke beperking en mensen uit de LHBTIQ+ gemeenschap.

Een duurzame, preventieve aanpak van eenzaamheid moet op drie niveaus worden ingestoken:

- **Individueel niveau:** Gericht op het versterken van persoonlijke vaardigheden en het vergroten van het sociale netwerk van individuen.
- **Gemeenschapsniveau:** Focus op het creëren van een ondersteunende en inclusieve gemeenschap waarin mensen zich verbonden voelen.
- **Maatschappelijk niveau:** Beleid en initiatieven die eenzaamheid op een bredere schaal aanpakken en preventieve maatregelen bevorderen.

Het rapport noemt zeven werkzame elementen voor effectieve eenzaamheidsinterventies:

1. **Zinvol bezig zijn.** Iemand krijgt het gevoel zinvol bezig te zijn met een productieve activiteit of met vermaak.
2. **Ontmoeten.** Iemand heeft de mogelijkheid sociale interacties te hebben of nieuwe sociale contacten aan te gaan.
3. **Praktisch ondersteunen.** Iemand krijgt steun bij praktische zaken, en heeft daardoor het gevoel ingebed te zijn in een groter, zorgzaam verband.
4. **Betekenisvol contact.** Het gaat om regelmatig en duurzaam contact, waarin een vertrouwensband bestaat. Iemand ervaart een gevoel van herkenning en dat de ander er voor hem of haar is.
5. **Sociale vaardigheden.** Sociale vaardigheden zijn van belang bij het aangaan en onderhouden van sociale relaties. Met goede sociale vaardigheden kunnen mensen relaties diepgang geven, bijvoorbeeld door goed te luisteren en ondersteunende reacties te geven.
6. **Realistische verwachtingen.** Realistische verwachtingen over de mogelijke frequentie van contact of over de snelheid waarmee een diepgaand of duurzaam contact ontstaat, voorkomt teleurstellingen.
7. **Betekenisvolle rol.** Iemand die iets doet voor anderen krijgt het gevoel dat hij of zij van belang is en ertoe doet. Hij of zij is deel van een groter geheel. Iets doen voor een ander, of voor de samenleving, vergroot het zelfvertrouwen. Dat maakt iemand beter in staat om te gaan met zijn of haar situatie.